

Володимир Опенько, Ірина Цебрій

**ВОКАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ШКОЛА
ВАСИЛЯ ІВАНОВИЧА ОПЕНЬКА (1924-1991):
методичний посібник для студентів закладів
мистецького спрямування**

Полтава – 2016

ББК 85.314 О – 95

УДК 784 (042.4)

Рецензенти:

Сташевська І.О., доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту культури і мистецтв ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”;

Юрченко Г.Ю., народний артист України, завідувач кафедри хореографії Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка;

Тронько Т.В., кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

Науковий редактор:

Кулікова Л.Б., доктор педагогічних наук, професор, 1-й проректор Херсонської державної морської академії.

Опенько В.В., Цебрій І.В.

Вокально-педагогічна школа Василя Івановича Опенька (1924-1991) : методичний посібник для студентів закладів мистецького спрямування. – В.В. Опенько, І.В. Цебрій, Полтава : “Формат+”, 2016. – 52 с.

У методичному посібнику “Вокально-педагогічна школа Василя Івановича Опенька (1924-1991)” для студентів закладів мистецького спрямування запропоновано аналіз науково-методичних праць викладача по класу вокалу Полтавського музичного училища імені М.В. Лисенка, а також його окремі статті з мистецької проблематики. Матеріали посібника розкривають внутрішній світ В.І. Опенька, бачення ним ключових проблем вокальної педагогіки.

В оформленні використані матеріали приватних та електронних архівів.

ББК 85.314 О – 95

УДК 784 (042.4)

© Опенько В.В., Цебрій І.В. 2016

© Видавництво “Формат+”, 2016

ББК 85.314 О – 95

УДК 784 (042.4)

Reviewers:

Inna Stashevska, Doctor of Education, Professor, Luhansk, National Taras Shevchenko University, Director of Culture and Arts;

German Yurchenko, People's Artist of Ukraine, Head of choreography, Poltava, National Pedagogical University;

Tatyana Tronko, Ph.D., assistant professor of world history and history teaching methods, Poltava, National Pedagogical University.

Science Editor:

Lilia Kulikova , doctor of pedagogical sciences, professor, vice-rector of Kherson State Maritime Academy.

Openko Volodimir, Tsebriy Iryna.

Vocal-pedagogical school Openko Vasily Ivanovich (1924-1991): a handbook for students of institutions of artistic direction. – **Volodimir Openko, Iryna Tsebriy.** – Poltava: "format +", 2016. – 56 p.

In methodological "Vocal-pedagogical school Openko Vasily Ivanovich (1924-1991)" for students of institutions of artistic direction presents an analysis of scientific and methodical works teaching the vocal Poltava music school named after MV Lysenko and its Articles of artistic issues. Guidelines for revealing the inner world of Openko Vasily, his vision of the key problems of vocal pedagogy.

In the design of the electronic materials and private archives.

ББК 85.314 О – 95

УДК 784 (042.4)

© Openko Volodimir, Tsebriy Iryna,. 2016

© Poltava: "format +", 2016

ЗМІСТ:

ПЕРЕДМОВА.....	6
РОЗДІЛ I. ЖИТТЄВИЙ І ТВОРЧИЙ ШЛЯХ ВАСИЛЯ ОПЕНЬКА.....	9
РОЗДІЛ II. ПРОДОВЖУВАЧ ІДЕЇ КОМПЛЕКСНОГО ВИХОВАННЯ СПІВАКА ЗА ШКОЛОЮ О. МИШУГИ-М. МИКИШІ.....	16
РОЗДІЛ III. ЗАПИСКИ СПІВАКА ТА ВОКАЛЬНОГО ПЕДАГОГА, ПОЧИНАЮЧИ З 1946 РОКУ Й ПО СЬОГОДНІШНІЙ ДЕНЬ” (1974-1984).....	26
ПІСЛЯМОВА.....	31
СПИСОК ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ.....	34
ДОДАТКИ.....	36

CONTENT:

PREFACE.....	6
Part I. LIFE AND CAREER VASYL OPENKO.....	9
PART II. SUCCESSOR IDEA EDUCATION COMPLEX FOR SINGLES	
SCHOOL A. MISHUGA-M. MYKYSHA.....	16
PART III. NOTE SINGER AND VOCAL TEACHER, SINCE 1946	
AND TO THIS DAY"(1974-1984).....	26
EPILOGUE.....	31
LIST OF SOURCES AND LITERATURE.....	34
APPLICATIONS.....	36

ПЕРЕДМОВА

“Що зміг, що було в моїх силах, зі свого досвіду віддав своїм учням, намагався школу Мишуги-Микиші зберегти і продовжити в часі...”

Викладач вокалу В.І. Опенько.

Наприкінці ХХ – початку ХХІ століть була написана чимала кількість праць, присвячених музичній культурі Полтавщини й унеску в неї Василя Івановича Опенька. Серед них – розділ дисертації Н. Ващенко, статті в наукових виданнях П. Ретвицького, М. Головащенко, П. Ротача, Н. Год; публіцистичні статті В. Борисенка, Л. Івахненко, В. Тесленка, рубрики в енциклопедичних виданнях (“Очерк истории сел Богучарского района”, “Полтавська Шевченкіана: спроба обл. (крайової) Шевченківської енциклопедії: у 2-х кн.” та ін.).

Пам’ять про видатного викладача вокалу живе в серцях полтавчан. Василь Іванович увійшов в історію музичної культури України як визначний педагог, який дав путівку у “професійне оперне життя” понад 50-тьом починаючим співакам (в наступному – видатним оперним солістам) і майбутнім викладачам класичного вокалу навчальних закладів мистецького спрямування.

Для того, щоб дати можливість, допомогти “увійти” в новий для себе світ мистецтва молодій людині, майбутньому співаку й педагогу та органічно існувати в ньому, викладачеві необхідно знати й пояснити умови, що висуваються мистецькими спеціальностями. Загальними умовами, необхідними для професійного зростання співака, є: 1) володіння професійною вокально-мистецькою технікою і широкою загальною ерудицією, 2) здатність до органічного існування в мистецтві, 3) володіння психотехнікою сценічного перевтілення; 4) знання основ педагогіки, психології, фізіології; 5) вміння доносити високу моральність мистецтва, викликати глибинні почуття у слухачів і учнів. Всіми цими якостями досконально володів Василь Іванович Опенько і зумів передати їх своїм вихованцям засобами вокальної школи О. Мишуги-М. Микиші, що поєднала в собі італійські й українські співочі традиції, органічним продовжувачем якої він був.

І дійсно, не так багато в історії України ХХ століття знайдеться провінційних викладачів вокалу, які б дали світові стільки професійних оперних співаків – солістів провідних театрів Європи, Азії й Америки, артистів філармоній та обласних театрів, викладачів музичних училищ, консерваторій, університетів.

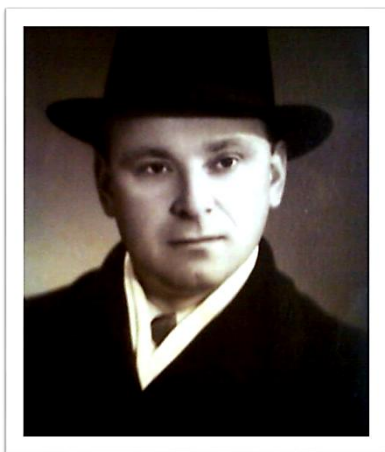
Серед його видатних учнів Народна артистка УРСР *Л. Юрченко* (вона ж – лауреат Міжнародного конкурсу в Барселоні, золота медаль), лауреат Всесоюзного конкурсу Радянської пісні *А. Калайда* (золота медаль), вступив до Московської консерваторії, *Е. Опаріна* – солістка Пермської опери, *М. Дячок* і *Т. Куц* – солісти Воронежської опери, *Т. Бобошко* (Харківська опера), *С. Колесникова* (Київська опера) *Г.О. Вигодський* – соліст Новоізраїльської опери (Тель-Авів), *Ірина Перерва* (випускниця Московської консерваторії) – солістка Малого оперного театру Санкт-Петербурга, *Олена Губіна* (випускниця інститут Гнесіних) – солістка театру Бориса Поровського (Москва), *Олена Вишневська* (випускниця Одеської консерваторії) – солістка Одеської опери та філармонії, і, нарешті *Володимир Васильович Опенько* (син Василя Івановича) – Заслужений артист України, соліст Національної опери України (м. Київ) та інші [1, с. 14].

Багато його учнів успішно трудиться на педагогічній ниві: *Лариса Лук'янова* (випускниця Київської консерваторії), педагог Полтавського музучилища, *Сніжана Бичкова* (випускниця Одеської консерваторії), викладач кафедри музики Одеського педагогічного університету, *Алла Бондаренко* (випускниця Кишинівської консерваторії), викладач кафедри музики Кишинівського педагогічного університету), вище згадана *Олена Вишневська* – викладач Одеської консерваторії, *М. Козак* (Кременчук), *Ганна Хижко* (творчий центр Наталії Май, м. Полтава); багато учнів працює у філармоніях, обласних театрах [1, с. 14].

Окрім цього, Василь Опенько був прямим продовжувачем педагогічних ідей свого викладача М.В. Микиші – виховати в учневі моральну людину, люблячу мистецтво й віддану йому, таку, яка потім буде дбати й про власних

учнів, їхнє майбутнє. Студенти В. Опенька в своїй наступній педагогічній діяльності також використовували досвід творчої спадщини О. Мишуги-М. Микиші. Так, А. Бондаренко, О. Вишневська поєднали принципи виконавської й педагогічної діяльності, художнього та вокально-технічного вміння, першість педагогічного принципу переконання над принципом вимогливості, недопустимість тиску викладача на учня своїм авторитетом та ін., введені В.І. Опеньком.

РОЗДІЛ І. ЖИТТЄВИЙ І ТВОРЧИЙ ШЛЯХ ВАСИЛЯ ОПЕНЬКА

Хлопець із донської козацької родини (м. Богучар, Воронежської області), батько якого був пасічником, а мати домогосподаркою, міг залишитися назавжди прив'язаним до своїх донських степів, до своєї землі, як то відбулося з більшістю його однокласників. Та, по-перше, Василя Івановича завжди приваблювало щось нове, чого не було у повсякденному житті. Дуже багато в дитинстві читав, багато малював, ще з шостого класу в ті голодні роки намагався зібрати власну бібліотеку й загалом був завзятим колекціонером ще з дитинства.

По-друге, в ті важкі тридцяті роки, коли люди ледь виживали, він блискуче навчався, хоча його родина до цього власне не спонукала, мати загалом не знала грамоти. У дитинстві він мріяв стати вчителем історії, яку любив найбільше з усіх предметів. Але для нього шлях до педагогічного інституту лежав через педагогічне училище, до якого він вступив 1938 року. Тут і почав співати в джазовому ансамблі під проводом Дорошенка. Не

Василь Іванович Опенько. 1940 рік

зважаючи на те, що потім він отримав дві середні й дві вищі освіти, Василь Іванович любив повторювати, що якби було можна, то він навчався б усе життя.

В.І. Опеньку в молоді роки дуже пощастило на доленосних людей, якими були Матвій Сергійович Баринов, учитель музики в педагогічному училищі, який власне й благословив його на шлях музиканта, а також народний артист України – професор Михайло Венедиктович Микиша у Київській консерваторії і Мар'ян Крушельницький, режисер театральної студії при Київській державній консерваторії імені П.І. Чайковського [4].

Матвій Сергійович Барінов (в минулому – скрипаль Великого театру), вийшовши на пенсію, повернувся до рідного Богучару й викладав музику в педагогічному училищі. Він звернув увагу на Василя Івановича: у хлопця був гарний голос і великий потяг до мистецтва. М. Барінов став запрошувати його до себе додому, ставити платівки оперної та симфонічної музики. Він намагався переконати юнака: естрада й джаз – це швидкоплинне, миттєве й лише класика вічна. Й це йому вдалося.

Василь Опенько - соліст джазового оркестру Богучарського педагогічного училища (керівник Дорошенко, перша скрипка - М. Барінов.

Після закінчення Богучарського педагогічного училища у 1941 році В.І. Опенько за розподілом від'їжджає на Далекий Схід (Кам'янка Далекосхідна) викладати в інтернаті для дітей-сиріт. Тут він мав працювати просто вчителем початкових класів, але, зважаючи на те, що вчителів катастрофічно не вистачало, Василь Іванович викладав практично всі предмети, навіть математику в середніх класах [3, с.172].

Улітку 1942 року В.І. Опенька призвали до лав Радянської армії. Саме цього року з ним стався фатальний випадок. До частини, де він служив, прибув генерал

для відбору концертних номерів. Планувалося по лінії фронту дати ряд концертів. Із того всього, що йому запропонували в цій частині, він забрав лише В.І. Опенька, всі інші номери йому здалися недостатнього рівня. А на наступний день військова частина вступила до бою й повністю була знищена німцями. Там загинули всі товариші Василя Івановича. Це була велика для нього психічна травма. Й хоча він зрозумів, що його від смерті врятував голос, зажди повторював: “Я мав бути з ними” [14, л. 11].

В.І. Опенько після фронту. 1946 рік.

Після закінчення війни В.І. Опенько ще деякий час вагається: що робити далі, вступати до педагогічного інституту, як він мріяв у дитинстві, чи почати професійно займатися вокалом, як йому пропонував М.С. Барінов. У 1945 році він вступає до Воронежського педагогічного інституту на історичний факультет. Та сумніви тривали не довго.

1946 року Василь Іванович забирає документи з інституту й того ж року вступає до Воронежського музичного училища.

Йому не хотіли віддавати документи, бо навчався він просто блискуче. За словами дружини Василя Івановича, Галини Яківни, в нього була така ж феноменальна пам'ять, як й у відомого мистецтвознавця І.І. Соллертинського. В.І. Опеньку було варто захопити очами дві сторінки тексту й він уже їх знав напам'ять. По пам'яті він цитував цілі поеми класиків російської й зарубіжної літератури.

Проте рішучий вибір було зроблено. Й 1946-1949 роках він навчається співу у викладача Н. Сініциної, а з 1949 року Василь Іванович – студент Київської державної консерваторії імені П.І. Чайковського.

Однак далі все було не так просто. Батьки Василя Івановича не зрозуміли вибору сина й відмовилися йому допомагати. Маленької стипендії не вистачало,

щоб заплатити за квартиру й утримувати себе в столиці. Він підробляв на життя, як міг: прокладав із робочими дороги, співав у церковному хорі (хоча тоді це не заохочувалося), продавав пайку свого хліба, дуже голодував. 1952 року з ним трапився ще один випадок, який у майбутньому дуже позначився на стані здоров'я.

Від постійного недоїдання він втратив свідомість в одному із старих кварталів Києва. Запаморочення було таким важким, що люди, які підібрали його, вирішили, що він помер. Документів при ньому не знайшли і кинули в підвал зруйнованого будинку, який саме збиралися підпалити. Але в останню хвилину Василь Іванович прийшов до тями й вибрався з палаючих руїн.

В.І. Опенько на уроці в М.В. Микиші

Із вокалом також не зовсім гарно йшли справи. Студент, який із блискучими даними вступив до столичної консерваторії, був загнаний у глухий кут. Щось не склалося в його заняттях з викладачем

О. Дарчуком і на третьому

курсі консерваторії у В. Опенько відбувся крововилив у зв'язки. Професійна кар'єра була поставлена під серйозний удар [14, л. 18].

На його щастя в цей час до Києва повертається в минулому репресований М.В. Микиша, який пожалів юнака й забрав його до себе в клас. Пізніше у своїх наступних "Записках співака й вокального педагога" Василь Іванович напише: "Все, що я на сьогоднішній день знаю і вмюю як педагог – це все заслуга Михайла Венедиктовича" [14, л.145]. Вони працювали дуже плідно з великим взаєморозумінням. М. Микиша називав його своїм сином та улюбленим учнем.

Йому вдалося відновити голос В.І. Опенька. Проте професійна вокальна травма давалася взнаки.

*Професор М.В. Микиша з улюбленим учнем В. Опеньком.
Київська державна консерваторія, 1954 рік*

Варто згадати й про те, що В.І. Опенько мав блискучий акторський талант, міг зіграти як найтрагічнішу, так і найкомічнішу роль. Недаремно Мар'ян Крушельницький, який працював зі студентами консерваторії в оперній студії, свого часу пропонував Василю Івановичу перевестися до інституту Карпенка-Карого, але той відмовився: “Якби почати все спочатку, я знову займався б вокалом, єдиною святою для мене справою” [14, л. 145]. У себе на батьківщині, в Богучарі й Підколоднівці він не раз зі своїми друзями ставив п'єси, серед яких я пам'ятаю “Без вини винуваті” Островського й “Назар Стодоля” Шевченка і сам виконував головні ролі. До вистав він сам із дерева виготовляв шаблі й шпаги.

Портрет Василя Опенька був би неповним, коли б не згадати про його художній хист. Він малював із дитинства й потяг до живопису був його головним хобі. Зважаючи на те, що в бібліотеці Богучарського педагогічного училища не

було жодної книги, яку б він не перечитав, художні образи з романів завжди відтворювалися на папері, диктовані його уявою. Це були й герої зарубіжних і вітчизняних опер, ілюстрації до народних пісень, романсів, поезій О. Пушкіна, М. Лермонтова, Т. Шевченка. Малював він дуже легко й натхненно. Ніколи не було ніяких мук творчості. У якості матеріалу до творчості В. Опенько використовував ватман, перо, туш і акварель. У тяжкі й голодні роки навчання в Києві він підробляв художником, малюючи афіші до нових кінофільмів. Це було хобі, що залишилося з ним на все життя.

Після закінчення консерваторії Василя Івановича залишали працювати в Київському радіокомітеті, пропонували йти до хору Київського оперного театру.

Але він обрав Полтаву – історичний центр, про який свого часу так багато читав. Отже, 1954 року В.І. Опенько за розподілом прибуває до Полтави і наступний період його життя (1954-1991 роки) пов'язаний із Полтавою, Полтавською вечірньою школою для робітничої молоді й Полтавським музичним училищем ім. М.В. Лисенка.

На заняттях із учніми у Полтавській вечірній музичній школі, 1959 рік

За дванадцять років його роботи в Полтавській вечірній школі 15 учнів Василя Івановича вступило до провідних консерваторій Радянського Союзу, не закінчуючи музичного училища. Зважаючи на те, що музичне училище

таких кадрів не давало, 1966 року В.І. Опенька запрошують на роботу до Полтавського музичного училища ім. М.В. Лисенка й наступні 20 років роботи (1966-1986) в училищі були найпліднішими.

Серед його видатних учнів Народна артистка УРСР *Л. Юрченко* (вона ж – лауреат Міжнародного конкурсу в Барселоні, золота медаль), лауреат Всесоюзного конкурсу Радянської пісні *А. Калайда* (золота медаль), вступив до Московської консерваторії, *Е. Опаріна* – солістка Пермської опери, *М. Дячок* і *Т. Куц* – солісти Воронежської опери, *Т. Бобошко* (Харківська опера), *С. Колесникова* (Київська опера) *Г.О. Вигодський* – соліст Новоізраїльської опери (Тель-Авів), *Ірина Перерва* (випускниця Московської консерваторії) – солістка Малого оперного театру Санкт-Петербургу, *Олена Губіна* (випускниця інститут Гнесіних) – солістка театру Бориса Поровського (Москва), *Олена Вишневська* (випускниця Одеської консерваторії) – солістка Одеської опери та філармонії, і,

нарешті *Володимир Васильович Опенько* (син Василя Івановича) – Заслужений артист України, соліст Національної опери України (м. Київ) та інші [36, с. 4].

Багато його учнів успішно трудиться на педагогічній ниві: *Лариса Лук'янова* (випускниця Київської консерваторії), педагог Полтавського музучилища, *Сніжана Бичкова* (випускниця Одеської консерваторії), викладач Одеського педагогічного університету, *Алла Бондаренко* (випускниця Кишинівської консерваторії), викладач Кишинівського педагогічного університету), вище згадана *Олена Вишневська* – викладач Одеської консерваторії, *М. Козак* (Кременчук), *Ганна Хижко* (творчий центр Наталії Май, м. Полтава); багато учнів працює у філармоніях, обласних театрах [8, с. 171].

Упродовж 1975-1976 років Василя Івановича двічі запрошували взяти участь у Всесоюзних конференціях із проблем вокальної педагогіки, де він виступив із доповідями на основі своєї праці "Методика роботи з починаючими вокалістами" (конференції відбулися на базі Воронежської та Астраханської консерваторій, куди вступило багато його учнів). Після цього його запросили викладати до обох консерваторій. Він уже було зібрався їхати до Астрахані, та напередодні (в листопаді 1976 року) з ним стався серцевий напад, після якого про вирішальні зміни в житті вже не могло бути й мови.

1986 року завершив викладання в Полтавському музичному училищі імені М.В. Лисенка й пішов на заслужений відпочинок за станом здоров'я. проте і вдома, коли вже був тяжко хворий, він продовжував готувати абітурієнтів до вступу в музичне училище та консерваторії. Своїм колишнім учням ніколи не відмовляв у консультаціях і професійній допомозі. Останні свої уроки він провів 21 липня 1991 року.

24 липня 1991 року серце Василя Івановича перестало битися. Щоб попрощатися зі своїм маестро, з'їхалися практично всі його колишні учні. Його похорони перетворилися на справжню демонстрацію.

РОЗДІЛ II. ПРОДОВЖУВАЧ ІДЕЇ КОМПЛЕКСНОГО ВИХОВАННЯ СПІВАКА ЗА ШКОЛОЮ О. МИШУГИ-М. МИКИШІ

В.І. Опенько. 1962 рік.

У приватному архіві дружини Василя Івановича, Галини Яківни Опенько, збереглися два рукописи праць полтавського маестро вокалу – “Методика роботи з починаючими вокалістами: із досвіду педагогічної роботи у вечірній музичній школі

м. Полтаві” (завершена в 1965 році) [13] та “Записки співака та вокального педагога, починаючи з 1946 року й по сьогоднішній день” (1974-1984) [14].

В.І. Опенько послідовно продовжував утілювати ідеї своїх попередників Мишуги-Микиші, збагачуючи їх власним вокальним досвідом. Окремі сторінки праці “Методика роботи з починаючими вокалістами” присвячені проблемам правильного виявлення типу голосу та позбавленню від природних і набутих недоліків: “Навчання співу варто розпочинати найперше з виявлення типу голосу. Визначити тип голосу іноді буває важко не лише через те, що багато починаючих співають не своїми природними голосами, а ще й наслідують когось із співаків, а й у наслідок того, що часто зустрічаються голоси споріднені за своїм характером (ліричний баритон і драматичний тенор, меццо-сопрано й драматичне сопрано).

У першому випадку тип голосу визначається за найприроднішими нотами діапазону, які гарно звучать. У другому випадку правильно визначити тип голосу можна лише в результаті довгої наполегливої роботи над ним. І лише через певний час приходиш правильного висновку.

У тих, хто починає навчатися співу, рідко зустрічаються свіжі, недоторкані голоси, вільні від недоліків природних і набутих. Складність навчання таких

учнів полягає не стільки в складності вироблення правильних навичок у співу, скільки в позбавленні від поганих звичок. До числа найрозповсюдженіших природних недоліків голосу треба віднести спів “білим звуком”, “блеяння”, гнусавість, вульгарність, нечітке формування голосних і приголосних.

Дурні навички, що були здобуті в результаті неправильного співу, бувають найрізноманітнішого характеру, і виправити їх надзвичайно важко. Це вимагає значної кількості часу. Із “придбаних” недоліків найчастіше зустрічається напружений зажатий горловий звук, звук, загнаний у носову порожнину, форсоване звучання, поривання співати звуком, який не відповідає природі голосу (ліричний тенор намагається співати драматичним і навпаки).

Коли ознайомлюєшся з голосом учня й тими недоліками, що мають місце, треба визначити шляхи їхнього виправлення. Робота по виправленню недоліків голосу водночас є також і вихованням правильних вокальних навичок. Як було зазначено вище, заняття необхідно починати зі співу тієї частини діапазону, що звучить найправильніше. На доцільність цього прийому в навчанні співу вказував ще М.І. Глінка” [13, с. 3].

Василь Іванович, ґрунтуючись на власному досвіді визначає практичні шляхи виправлення природних недоліків: “Якими ж шляхами, наприклад, можна позбавитися від носового звучання? У власній практиці мені легше всього це вдавалося через голосну “і”. Голосна “і” – найзібраніша й найближча за звучанням з усіх голосних. При правильному формуванні голосної “і” носовий призвук зникає. Варто також звертати увагу учнів на необхідність формування й збирання інших голосних за таким же принципом. Допомогає зняти носовий призвук і чітка, я б сказав, підкреслено чітка артикуляція вимови голосних у співі.

Важче позбавитися горлового звучання. Тут дуже допомагає спів голосної “у” як такої голосної, що звучить найвище, яку важко сформувавши на горлі. При цьому необхідно вказати учню (як і у випадку з голосною “і”), на необхідність

формування інших голосних за принципом голосної “у”. Іноді горлового звуку буває легше позбутися за допомогою чистих голосних, які в учня звучать найкраще (одному через чисте “а”, другому – “є”, третьому – “і”, дивлячись яка голосна найприродніше звучить)” [13, с. 5].

Аналізуючи витоки роботи з вокалістами, В.І. Опенько звертається до міркувань і досвіду О.П. Мишуги: “Із чого ж потрібно починати навчання співу з тими, хто вперше прийшов навчатися? Я тут користуюся, в основному, міркуваннями з цього приводу мого педагога, професора Михайла Венедиктовича Микиші. Найперше, треба ознайомити учня із загальними нормами поведінки співака, виробити в ньому необхідний для співу творчий стан: стан піднесення, творчої енергії, які б допомагали учню творити на сцені, правильно емоційно передавати те, що виконується. При відсутності творчого стану спів відрізняється в’ялістю, пасивністю, або, навпаки, в’язовою напруженістю, фізичною натягнутістю. Поривання учня емоційно перенавантажити свій спів, щоб досягти, як йому здається, більшої виразності, призводить до перебільшення емоцій, до істерії, що справляє на слухача важке враження” [361, с. 5-6].

Великого значення полтавський маестро надавав фізичній розкутості співака та його зовнішньо-естетичному вигляду: Для співака важливою є гарна осанка, підтягнутість (так звана, співацька стійка). Правильне положення корпусу й рук при співі не лише справляє гарне враження із зовнішнього боку, але й дуже помагає правильному, природному звукоутворенню при виконанні. Починаючи спів, необхідно знайти контакт із концертмейстером – своїм співтоваришем по творчості і потім намагатися донести до слухача суть того, що виконується” [13, с. 8-9].

В італійській вокальній школі проблема дихання займає провідне місце. У своїх “Записках” і “Методиці роботи з починаючими вокалістами” Василь Іванович підкреслював, що ставити необхідно не голос, а дихання. А голос лише

потрібно розвивати, враховуючи його природні якості: “На початку навчання необхідно ознайомити учня зі співацьким диханням. Варто пояснити йому, що дихання – це основа співу. Якщо учень навчиться подавати звук на диханні, то влюбій позиції кращий чи гірший звук, все ж буде його слухатися й учень зможе співати. Необхідно учню дати зрозуміти, що не спосіб узяття дихання забезпечує правильний спів, а саме вміння взяти звук на диханні дає бажаний результат.

Спочатку треба привести у відповідність корпус, – перед тим, як узяти дихання трохи розвести плечі, звільнити грудну клітку, зробити опору на обидві ноги, щоб стійка була підтягнуною, спокійною і благородною. Дихання беремо діафрагматичне, глибоке носом і ротом водночас. Дихання по завданню технічному й творчому, тобто, для великої й довгої фрази беремо дихання більше й навпаки, для короткої – беремо безшумно, непомітно, щоб не сушити носоглотку” [13, с. 9].

Великого значення В.І. Опенько надавав розвитку музично-вокального слуху, зазначаючи, що це не природна, а грамотно набута вокальна якість: “Необхідно відразу ж розвивати в учня *музично-вокальний слух* – контроль вокально-художнього звуку й точного інтонування. Музичний слух служить контролем при виконанні музичного твору співаком, а вокальний слух контролює якість власного вокального звуку. До речі, вокальний слух виховується, бо природного вокального слуху немає.

Вокально-звуковий контроль допомагає нам зрозуміти, чого не вистачає в даному звуці, у формі його аналізу. Практично треба вміти слухати й перевіряти себе й інших, аналізувати спів правильний і неправильний, розрізняти в голосі творчі емоції. Увесь процес навчання учня повинен відбуватися не лише під контролем музично-вокального слуху викладача, а й під контролем музично-вокального слуху учня” [13, с. 9].

У справжні лекції для вокалістів перетворювалися прослуховування музики, які В.І. Опенько проводив для своїх учнів у себе вдома. За спогадами

його дружини, Галини Яківни, кожного тижня (а то й частіше) до квартири прибувало 7-8 студентів, яких він обов'язково спочатку пригощав (бо після занять вони були голодними, а потім вони слухали шедеври світової класики в виконанні провідних співаків світу (У Василя Івановича фонотека нараховувала понад 300 платівок). Під час прослуховування він часто зупиняв програвач та акцентував увагу студентів на той чи інший фрагмент виконання, пояснюючи, чому співак зробив це саме так. Потім усі разом обговорювали прослухане. У своїй методиці маестро так писав про це: “Для виробки й виховання музично-вокального слуху слід проводити прослуховування класичних творів, які виконували видатні вокалісти минулого (Шаляпін, Собінов, Нежданова, Смірнова, Петров Дзержинська, Баттістіні, Карузо, Руффо, Гальвані, Курчі та ін.), а також співаків нашого часу (Пирогов, Рейзен, Барсова, Ханаєв, Шпіллер, Максакова, сестри Лісиціан, Вишневська, Тібальді, Каллас) та ін. Виховання учнів на цих зразках пришвидшить їхній вокальний розвиток, виробить гарний смак. Окрім того, це прослуховування дасть учню загальний музичний розвиток, розширить його кругозір, збагатить знаннями. Це вісімдесят відсотків підготовки співака як виконавця.

При прослуховуванні необхідно аналізувати виконаний твір спочатку педагогу, а потім привчати цим займатися й учнів, щоб вони зуміли знайти у прослуханому потрібне, й відкинути неприйнятне. Прослуховування не повинно призводити до сліпого копіювання, бо окрім школи це нічого не дасть. Потрібно розвивати в учневі його індивідуальні якості, вказувати йому, що є найближчим до його обдарування, й допомагати учню знайти його творче обличчя в мистецтві” [13, с. 10-11].

У роботі над вокально-художнім словом і музичним твором Василь Іванович слідував за своїми вчителями – Олександром Мишугою та Михайлом Микишою: “Перед тим, як починати з учнем працювати над нескладними творами, необхідно навчити їх вокалізувати вправи зі словами або назвою нот.

Треба показати структуру побудови вокального слова та складу. Необхідно учню пояснити, що як і голосні, так і приголосні повинні, хоча б дуже мало, але проспівуватися, тобто, проходити через дихання, при чому приголосні приставляються до наступного складу, а не до попереднього. Наприклад, “нічка”, а не “ніч-ка”. Тоді не буде так званої “вульгарної” кантилени (для слухача правильно буде звучати “ніче-нька, а не “ніче-нь-ка”). Необхідно пояснити учневі, що таке “кантилена” і “філіровка звуку”, бо це вже складніші вокальні поняття” [13, с. 10-11].

У визначення окремих понять вокальної термінології В.І. Опенько вінс своє зрозуміліше для початківця-вокаліста визначення:

“Кантилена – це звук, який безперервно тягнеться, на який нанизуються голосні й приголосні. Найкраще це можна відчути при співові пов’язаних голосних: “а”, “е”, “і”, “о”, “у”, “и”, “он”, “єн”.

В.І. Опенько зі своїм класом. Полтавська вечірня музична школа, 1963 рік

Філіровка – це вміння співака без “ломки” голосу звук, узятий на форте, поступово звести на піано. Це досягається правильним видихом і голосною, яку ми повторюємо й не

виводимо з позиції, а ще, навпаки, робимо точку тонкішою (якщо співаємо “а”, то поступово, затихаючи, переводимо її в “о” і навіть в “у”).

Коли починаєш займатися вправами зі словами, треба максимально виходити від мови, від мовної опори, пам’ятаючи вказівки *Олександра Мишуги (педагог професора М. Микиші)*, що спів є правильно продовжена мова.

Коли учень навчиться правильному вокальному читанню, переходимо до

нескладних музичних творів протяжного характеру. Найперше, необхідно з учнем віднайти логічні акценти в тексті музичного твору, щоб правильно співати його в смислового відношенні. Логічні акценти допоможуть учню правильно розподілити енергію при виконанні твору й сам твір отримає певний смисл у виконанні учня, стане не просто набором слів і вокальних звуків.

Велике значення має декламація, якщо учню не вдається відчувати текст і музику при співі. Декламуючи, учень віднайдет необхідні нюанси, потрібні для виконання даного твору. Під час виконання музичного твору постійно потрібно нагадувати учневі про видих, про те, що ми слова начебто видихаємо разом зі звуком у позицію, що дає легке тембристе звучання й забезпечує нам наш звук, необхідний для даного твору. Якщо твір вимагає легкого звуку, видих у нас м'який і легкий; якщо потрібний міцний звук, то ми цього можемо досягти лише гарним видихом, великим відкриттям рота, а не тиском на апарат. Тоді голос буде багатий на динамічні відтінки від “ppp” до “fff” [13, с. 12].

Великого значення Василь Іванович надавав *підбору репертуару починаючого вокаліста*. І тут вже ми знайомимосся з його особистим баченням даної проблеми: “Твори спочатку необхідно підбирати такі, які б були побудовані на найзручнішому звучанні відрізка голосу даного учня. Мірою того, як учень управляється з такими творами, – даємо йому складніші вокальні твори, що сприяють розвитку учня в музичному, культурному й вокальному плані.

Дуже важко підібрати репертуар для учня, який тільки починає займатися вокалом, бо багато з тих, хто прийшов, абсолютно незнайомі з класичною музикою, або знають її оскільки-постільки. Більшість із тих, хто починає, захоплюється естрадним репертуаром і часто низькоякісним. тут доводить не лише потрудитися над вибором репертуару, а й над перевихованням смаку починаючого. У цьому випадку найкраще брати українські й російські пісні в

обробці українських і російських класиків, кращі зразки радянських пісень, пісні країн світу.

Можна давати й нескладні романси українських і російських класиків, у першу чергу Гурильова, Варламова, Аляб'єва, Лисенка. Є сенс включати до репертуару й романси Чайковського (“Колискова в бурю”, “Мій садок”, “Мій Лізочок”), Глінки (“Жайворонок”, “Венеціанська ніч” тощо). Дуже й дуже корисно давати учням вокалізи. Вокалізи можна співати на любую голосну, а ще краще – сольфеджуючи їх” [13, с. 14-15].

У розділі “Робота над різними типами голосів” В.І. Опенько приходить висновку з власного досвіду роботи у Полтавській вечірній музичній школі, куди приходила робітнича молодь, у якої був потяг до мистецтва: працювати над чоловічими й жіночими голосами необхідно за одним принципом, проте строго індивідуально підходити до кожного визначеного типу голосу, бо в кожному голосі є свої якості, лише йому присутні.

Так, для ліричного тенора характерний легкий, прозорий тембр, рухливість, а навантажити його – означає згубити його кращі якості. Баритону притаманні мужній тембр і прикритий характер звуку і т.п. Найважчими для постановки голосу є наступні *типи*: високі чоловічі й низькі жіночі (меццо-сопрано й контральто).

Ще кілька слів про вправи, що необхідні для починаючих. Вправи повинні бути різноманітними й ступінь їхньої складності має бути поступовою в ході використання при навчанні співу тих, хто тільки починає:

а) *стаккато* – ці вправи дають можливість учню відчутти дихальний, так званий діафрагматичний відгук, знімають звук із горла й допомагають вирівняти регістри; б) *короткі й довгі арпеджіо* – слугують виробленню позиційного звуку на різні голосні у витриманих нотах; в) *біглисть* – виробляється на технічних вправах поєднання октави з нонною, дві октави і т.і.; г) *вправи з голосними й приголосними для кантিলени, філіровки* – піано й форте; д) *вправи невеликим*

звучом для вилучення недоліків і для лікування, коли учень нездоровий, або сильно втомився” [13, с. 19-20].

У своєму “Підсумку” роботи “Методика роботи з починаючими вокалістами: із досвіду педагогічної роботи у вечірній музичній школі м. Полтаві” Василь Іванович абсолютно солідарний із своїм учителем М. Микишою й можливо стоїть на дещо протилежних позиціях Мишузі:

“Правильне навчання починаючих надає можливості спостерігати за їхнім розвитком із дня в день. Якщо ж учень відходить назад від досягнутого, викладачу варто серйозно замислитися над тим, чи правильно від працює зі своїми учнями. Правда, трапляються учні, які наполегливо не бажають відійти від своїх старих навичок, уважаючи їх догмою. Педагогу тоді необхідно шляхом тривалого впливу довести даному учню його нерозуміння основ вокалу на прикладі досягнень його успішних товаришів, які невпинно йдуть уперед.

Між учнем і викладачем має бути досягнуто взаєморозуміння та взаємна довіра, лише за такої умови робота відбувається плідно. Якщо педагог занадто шаблонно підходить до своїх учнів, тисне на них власним авторитетом і не дає учневі можливості з’ясувати разом із педагогом причини, що заважають розвитку учня, то учень почне їх шукати сам і зайде в глухий невилазний вокальний кут. У вокальному вихованні переконання, такт, врівноваженість і витримка педагога є запорукою успішного навчання співу починаючих” [3, с. 173].

На нашу думку, необхідно розповісти ще й про те, що Василь Іванович привчав своїй учнів до високої культури поведінки на концертах. Усіх вокалістів-гастролерів, які приїздили до Полтави, від ходив слухати разом з усім своїм класом. Звичайно, що не всі концерти були вдалими, та Василь Іванович з ентузіазмом аплодував виконавцям. І одного разу, коли його студент сидів, зістроївши гримасу й не аплодуючи, то він йому сказав: „Ти чого сюди прийшов? Слухати чи демонструвати своє відношення? Якщо слухати – то поважай чужий труд!“ [9, с. 172].

РОЗДІЛ III. ЗАПИСКИ СПІВАКА ТА ВОКАЛЬНОГО ПЕДАГОГА, ПОЧИНАЮЧИ З 1946 РОКУ Й ПО СЬОГОДНІШНІЙ ДЕНЬ” (1974-1984)

Василь Іванович Опенько. 1968 рік.

У “Записках співака та вокального педагога, починаючи з 1946 року й по сьогоднішній день” (1974-1984)

В.І. Опенько розкривається як визначний мистецтвознавець і музичний критик і дуже шкода, що він із цієї проблеми дуже мало співпрацював із полтавською пресою й провідними музичними журналами. Одним із найяскравіших спогадів є його відгук на виступ О.С. Пирогова в Київському оперному театрі 29 квітня 1954 року:

“29 квітня 1954. У рік 300-річчя возз’єднання України з Росією до Києву приїхав Великий театр Союзу РСР. Було багато концертів та зустрічей провідних артистів зі студентами нашої консерваторії. Незабутнє враження справила постановка „Князя Ігоря“ Бородіна.

І хоча минуло 20 років від того дня, до сьогодні не можу без хвилювання згадувати цей вечір – найяскравіше художнє враження в моєму житті від співу та гри Олексія Степановича Пирогова. Я багато й багато разів дякував долі за цей, можна сказати, надзвичайно щасливий випадок, який допоміг мені саме цього дня потрапити на спектакль. Піди я в інший день – і в ролі Галицького міг би виступати зовсім інший співак, а не Пирогов.

Так ось, всі виконавці головних ролей "Князя Ігоря" теж поруч із Олексієм Степановичем виглядали на рівні самодіяльності – наскільки він був вище всіх за глибиною й майстерністю виконання. Хоча склад виконавців був просто чудовий: Ігор – Андрій Іванов, Ярославна – Євгенія Смоленська,

Кончак – Михайлов. Додамо до враження прекрасний хор і найкращий у світі балет Великого театру, тоді ви зрозумієте, що то був за спектакль!

Починається пролог опери. Із собору виходять Ігор, його син, Володимир, і Ярославна. Навколо воїни та мешканці Путивля. Все чудово. І раптом із храму рішучим і навіть якимсь залихвацьким кроком виходить високий, атлетичної статури в княжому одязі чоловік, із нахабною зарозумілою пикою і якимось відразу відсуває всіх на другий план сцени й увага цілого залу глядачів моментально звернена до нього. Це Олексій Степанович у ролі Галицького.

Перша ж його фраза – "Пробач, послуга за послугу!" Так прозвучала, що весь зал стрепенувся. Оце це голос! Оце дикція! Кожне слово піднесено, як на тарілочці. Не хотілося б відволікатися від виконання ролі, але я усе ж, як зможу, опишу зовнішні дані Пирогова. Високий зріст – десь 185 см, прекрасна зовнішність. Дуже пропорційна фігура з гордо посадженою головою, відкрите обличчя з щирою посмішкою й трохи по-монгольськи розкосими очима, надзвичайно виразними в душевному пориві. Голос – високий бас, але з такими глибокими низами, що Олексій Степанович міг співати будь-яку басову партію. Верхні ноти теж звучали так, що йому міг позаздрити будь-який баритон.

Але це був не просто прекрасний оперний співак, для якого всі його дані були підпорядковані одному – розкриттю виконавського образу. Він зумів взяти в свої руки весь зал Київської опери, змусивши його співпереживати події разом із ним, підкоряючись волі актора, як начебто під гіпнозом. Нічого подібного я раніше не відчував. Це було не просто захоплення співаком та актором, весь зал жив разом з Галицьким-Пироговим, не розбираючись відверто, де він правий, а де винен – настільки це захоплювало. Ось розгульна п'яна компанія у дворі князя Галицького, де він цар і бог. Нахабно, безсовісно, – але до чого здорово все це виходило у Галицького-Пирогова.

А особливо неповторно виходила сцена з Ярославною. Скільки презирства, чванства, жахливого нахабства в кожній фразі, в кожному слові й учинку: "Що,

завадив тобі пораду тримати зі смердами підлими?" У цих словах вся суть Галицького. Йому лише пожити б усмак, адже на те й влада. Та й усіх він міряє на свій аршин і навіть сестру готовий підозрювати у тих же гріхах, які має сам. Спочатку звучить дуже уїдливо: "Ти молода, ти гарна. А чоловік давно поїхав. Невже нікого ти таємно не пестиш, невже ти Ігорю вірна?" І раптом вибух на верхній ноті: "Не вірю! Не може бути!"

Хіба можуть бути люди чесними, а не такими як він? Не може бути й крапка! І це все з такою переконливістю, що після цього не вірилося, що Олексій Степанович у житті був чудової душі людина. А ось талант дозволив йому буквально влізти в шкуру чудовиська в образі цього князька, готового пропити й

Олексій Степанович Пирогов у ролі князя Ігоря

Русь і батька з матір'ю! Досі звучить у вухах арія "Як мені дождатись честі, на Путивлі князем сісти", де Галицький стверджує своє життєве кредо. Він співав її все по наростаючій лінії й урешті на словах "Пий, пий, гуляй!" Бенкет лавиною котився в зал із буйною стихійною заповзятістю, що в залі, того не усвідомлюючи, почали йому підспівувати.

Я раніше якось читав в рецензії на прем'єру про постанову „Русалки“ Даргомижського, що у виконанні ролі Мельника, Пирогов досяг своєї вершини, що його тут можна порів-

няти з великим Шаляпіним. Але мені здається, що його взагалі ні з ким не можна порівнювати. Він ні на кого не схожий! Він просто – Пирогов і цим сказано все!

До першої години ночі я ходив по Києву після вистави, хоча вона закінчилася в 9-ть вечора. Ходив один, ні з ким не хотілося ні говорити, ні аналізувати. Після цієї вистави, якщо сказати чесно, поклавши руку на серце, я відчув себе такою малою маріонеткою, що зовсім перехотілося стати артистом. Ось тут я вже в мої тридцять років уперше зрозумів, що таке талант, і що справжній талант – це рідкісне явище в мистецтві. Адже поряд із Пироговим теж співали співаки обдаровані, але всі вони на його фоні виглядали, на жаль, пігмеями [14, л. 47-49].

У 1984 році Василь Іванович завершив свою головну працю життя – “Записки співака та вокального педагога, починаючи з 1946 року й по сьогоднішній день”, де, незважаючи на те, що він досяг визначних успіхів на педагогічній ниві, відчувається сум за втраченою власною співацько-акторською кар’єрою та надзвичайна строгість щодо оцінки свого життя й творчості: “Закінчую десятирічну працю... Багато написано можливо й зайвого – але я не ставив перед собою мети всьому дати правильну й об’єктивну оцінку; мої “Записки” швидше мають дуже суб’єктивний характер, виходячи з моїх музично-вокальних пізнань і більше ніж сорокарічного педагогічного досвіду.

Який же результат всього мого життя – що ж я встиг зробити за прожиті 60 років? Найосновніше – це моє прилучення до справжнього мистецтва. Це ні з чим незрівнянна радість розуміння його, розуміння творів найгеніальніших та найталановитіших людей нашої планети в мистецтві, літературі й музиці. Яким б нікчемним, мілким було б моє життя, якби я пройшов повз всього того, що дало мені мистецтво! Друге – все моє життя, всі мої найпотаємніші бажання були спрямовані на пізнання й освоєння вокального мистецтва, і я таки освоїв його. Це справжня перемога, правда, Піррова, бо вокал я по-справжньому освоїв лише в 40 років, та все ж свого домігся. Ну звичайно ж, що зміг, що було в моїх силах, зі свого досвіду віддав своїм учням.

Підсумок підведено. Чи вдалий він, чи можна зі спокійною совістю дивитися людям в очі? Хто його знає! Хотілося б, щоб у майбутньому мої учні згадали мене, як казав Т.Г. Шевченко, „незлим, тихим словом ...“ [14, л. 146-149].

Отже, у вокальних працях В. Опенька знайшла своє продовження ідея комплексного виховання співака, що полягала в наступному: по-перше, підвищення загального культурного розвитку людини, яка прийшла навчатися вокалу, прилучення її до кращих зразків світової класики, підбір відповідного репертуару, прослуховування та аналіз виконання творів на грампластинках і відвідування концертів; по-друге, поступовість розвитку й саморозвитку вокаліста, недопустимість штучного прискорення темпу, надзвичайно бережне ставлення до голосу; по-третє, поєднання музики й художнього слова у вокальному розвитку, надання великого значення поезії, декламуванню та художній ілюстрації; по-четверте, першість педагогічного принципу переконання над принципом вимогливості, відсутність тиску викладача на учня своїм авторитетом, намагання поєднати індивідуальні заняття з колективними й досягти на них максимальної взаємоповаги та взаєморозуміння між педагогом і його учнями.

ПІСЛЯМОВА

Отже, на неоціненному внеску В.І. Опенька не лише в мистецьку педагогіку й в українську та світову культуру ХХ століття наголошують вітчизняні й зарубіжні діячі культури – М. Головащенко, В. Ретвицький, І. Лисенко; його учні – Л. Юрченко, А. Калайда, Т. Бобошко, Г. Вигодський, О. Губіна, О. Вишневська, С. Бичкова А. Бондаренко та ін. Названі вище діячі науки та культури обґрунтовують, що вокально-мистецька школа В.І. Опенька знайшла своє продовження та подальший розвиток у педагогічній діяльності його учнів.

В. Опенько і В. Ретвицький

Школа Василя Івановича Опенька, що поєднала в собі італійські та національні традиції, жива по сьогоднішній день. Її продовжили учні полтавського Маестро, і, в першу чергу, Г. Вигодський, О. Вишневська, Л. Лук'янова та С. Бичкова. Естафету вокальної майстерності підхопили учні їхніх учнів і наступні покоління, які на зразок В. Опенька впевнені, що високе вокальне мистецтво продовжує жити в Україні й сьогодні. Проаналізувавши у

„Розділі 3“ дієвість вокально-мистецької школи Василя Івановича Опенька в другому й третьому поколіннях, ми можемо визначити спільні риси у викладанні основ даної школи.

По-перше, поєднання кращих італійських і національних традицій. Українська й італійська мови з-поміж інших вирізняються природною співучістю, округленістю голосних звуків, м'якістю вимови. Проте робота італійських маестро в Україні не була плідною до переосмислення основ їхнього співу на методолого-теоретичному рівні Валерієм Висоцьким, Олександром Мишугою, Михайлом Микишою та Василем Опеньком. Лише в їхній творчості народжується справжня італійсько-українська наукова школа.

По-друге, українські викладачі вокалу, творчу спадщину яких ми досліджували (О.Мишуга, М. Микиша, В. Опенько), окрім класичної вокальної освіти мали ще й другу освіту – педагогічні та художні училища, інститути. Тому вони ставили за мету не вузьку професійну підготовку вокаліста, а виховання його широко освіченою особистістю, здатною вільно орієнтуватися в мистецтві, літературі, драматургії, історії.

По-третьє, представники вокально-педагогічної школи Василя Опенька в своїй педагогічній практиці поєднували індивідуальні заняття з колективними. Це досягалося завдяки показовій роботі з кожним студентом (чи учнем) за умови присутності на заняттях інших студентів. Така „відкритість“ кожного уроку змушувала тих, хто навчався, аналізувати недоліки й досягнення свої та інших. Колективні заняття полягали й у прослуховуванні та аналізі вокальних творів студентами й викладачем, обговоренні виступів концертуючих вокалістів.

По-четверте, більшість із викладачів даної школи надавали виняткового значення самостійній роботі студентів, вимагали завжди приходити на заняття підготовленими, з вивченими партитурами – як тексту, так і музики. В іншому випадку вони просто до уроку не допускалися. Це значно дисциплінувало студентів, змушувало серйозно ставитися до обраної ними спеціальності.

По-п'яте, представники школи В. Опенька дуже бережно ставилися до голосу. Вони ніколи не перевантажували своїх учнів, у їхній практиці були відсутніми професійні травми вокалістів, були прихильниками принципу поступовості в навантаженні. Особливо детально про це писав у своїх працях Михайло Венедиктович Микиша. Викладачі, що належали школи В. Опенька дуже обережно підходили до визначення типу голосу й практично ніколи в цьому не помилялися. Це було надзвичайно важливо, бо від визначення типу голосу залежало майбутнє співака – бути йому чи не бути.

По-шосте, викладачі, які працювали за даною вокально-мистецькою школою, вважали, що ставити треба не голос, а дихання. Голос же треба просто розвивати, враховуючи його природні індивідуальні якості та можливості самого студента. Для кожного із співаків-початківців вимальовувалася власна траєкторія розвитку, штампи були відсутнім. Тому ця школа подарувала світові дуже багато яскравих самобутніх талантів, які були зовсім не схожими один на одного.

І нарешті, *по-сьоме*, у даній школі першочергового значення надавали вихованню громадянина й патріота. Достатньо згадати, скільки концертів В. Опенько зі своїми учнями присвятив творчості Миколи Лисенка, Лесі Українки, Платона Майбороди.

На завершення додамо, що, окрім усього перерахованого вище, Василь Іванович відрізнявся щирою любов'ю до своїх учнів, завжди піклувався про їхній духовний і матеріальний стан, іноді виступав і в ролі меценатів для своїх студентів і не лише для них. Школа його є дієвою на сьогоднішній день.

Список джерел і літератури:

1. Борисенко, В. Життя, повторене в учнях [Text] : [Про викладача вокалу муз. училища ім. М. В. Лисенка В. І. Опенька (1924-1991)] / В. Борисенко // Зоря Полтавщини. - 2004. - 6 лют. - с. 14.
2. Василий Иванович Опенько. Судьба музыканта и вокального педагога. http://my.mail.ru/mail/tsebriy/video/_myvideo/9.html.
3. Ващенко Н.М. Творча спадщина Олександра Мишуги (1853-1922 рр.) в контексті розвитку української мистецької педагогіки : дис. ... кандидата пед. наук :13.00.01/ Н.М. Ващенко. – Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2015. – С. 169-181.
4. Год Н. В. Творчі здобутки педагогічної династії полтавця Василя Опенька / Н.В. Год // Бібліографічний досвід учительських династій: зв'язок поколінь: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (27 березня 2015 року)[наук. ред. Л.В. Литвинюк]. – Ч. 1 – Полтава : ПОІППО, 2015. – 94 с.
5. Вахненко Л. «Ти будеш нашою прекрасною полтавською Галатеєю...» / Лідія Вахненко // Полтавський вісник. – 16 вересня 2016 – № 37 (1418). – Режим доступу : <http://www.visnyk.poltava.ua/articles/1364396331/>
6. Музичний вечір пам'яті Василя Опенька // <http://vk.com/event65831915>.
7. Опенько Василий Иванович // Воронежский гид. Энциклопедия Воронежской области. – Режим доступу : <https://vrnguide.ru/bio-dic/o/openko-vasilij-ivanovich.html>
8. Опенько Василь Іванович (06.02.1924, Воронежська обл. - 24.07.1991, Полтава) - педагог-вокаліст [Text] : [створив у Полтаві школу вокального співу] // Ротач П.П. Полтавська Шевченкіана: спроба обл. (крайової) Шевченківської енциклопедії: у 2-х кн. - Полтава, 2009. - Кн. 2: Л - Я. - С. 171-172.
9. Опенько Василь Іванович (06.02.1924, Воронежська обл. - 24.07.1991, Полтава) - педагог-вокаліст [Text] : [створив у Полтаві школу вокального співу] // Ротач П.П. Полтавська Шевченкіана: спроба обл. (крайової) Шевченківської енциклопедії: у 2-х кн. - Полтава, 2009. - Кн. 2: Л - Я. - С. 171-172 ББК 83.34Укр1 (кр)
10. Романов Е. П., Романова З.М. Краткий очерк истории сел Богучарского района. romanover@mail.ru
11. У Галереї мистецтв пройшов вечір пам'яті видатного викладача Полтавського музучилища Василя Опенька // Місто. Архів новин. <http://misto-tv.poltava.ua/news/novini>
12. Учитель "зірок" [Text] : [Викладач вокалу Полтавського муз. училища В. Опенько] // Вечірня Полтава. - 2004. - 12 лют. - . 8. Рубрики: Музиканти краю.

Приватний архів Опенько Г.Я. м. Полтава.

13. од. зб. 1. Опенько В.І. Методика роботи з починаючими вокалістами: із досвіду педагогічної роботи у вечірній музичній школі м. Полтаві” (завершена в 1965 році) 27 арк.зв. Рукопис.
14. од. зб. 2. Опенько В.І. Записки співака та вокального педагога, починаючи з 1946 року й по сьогоднішній день (1974-1984). 148 арк. зв. Рукопис.
15. од. зб. 3. Опенько В.І. Щоденник (1884-1991). 48 арк. зв. Рукопис.
16. од. зб. 3. Фотографії учнів О.П. Мишуги 1905-1911 рр. М. Ростовська-Ковалевська в ролі Тетяни („Євген Онегін“ П. Чайковського), С. Мирович у ролі Розини („Севільський цирульник“ Д. Россіні), О. Любич-Парахоняк у ролі Гальки („Галька“ С. Монюшка). Фотокопії. Арк. 1-3.
17. од.зб.7. Запрошення на ювілейний вечір професора М.В. Микиші. Тип. друк. 2 арк. зв.
18. од.зб. 11. Грамота, видана Мишугі, за участь у всеукраїнським ювілейнім вечорі пам’яті Тараса Шевченка. 09.03.1914 р. Фотокопія.
- 19 од. зб. 12. Лист Улофа Чінберга до Луки Мишуги від 17.09. 1915 року. Переклад із шведської В. Тесленка. 3 арк. зв. Фотокопія.
20. од. зб. 13. Мишуга Л. (Лука) До святої землі. Нотатки. Рукопис. 4 арк. зв. Фотокопія.
21. Зейдлер Гаetano. Валерій Висоцький і його вокальна школа в Польщі й Україні.

ДОДАТКИ

Додаток А.

ВОРОНЕЖСКИЙ ГИД (образовательный краеведческий портал)

ОПЕНЬКО Василий Иванович

ОПЕНЬКО Василий Иванович (06.02.1924, село Подколодновка Богучарского уезда Воронежской губернии - 24.07.1991, город Полтава, Украина), певец, педагог.

Учился в Воронежском педагогическом институте, Воронежском музыкальном училище (1946), окончил Киевскую консерваторию (1954, ученик профессора М.В. Микиши). В репертуаре Опенько украинские народные песни, романсы. Среди его воспитанников - певица Л. Юрченко, лауреат Государственной премии Украины имени Т.Г. Шевченко (2004).

Режим доступу : <https://vrnguide.ru/bio-dic/o/openko-vasilij-ivanovich.html>

Додаток А 1.

Із статті Лідії Івахненко «Ти будеш нашою прекрасною полтавською Галатеєю...»

Такими словами проводжав на навчання до консерваторії одну зі своїх учениць визнаний полтавський музичний педагог Василь Опенько. То хто ж ця красуня-полтавка Галатея? Це Людмила Юрченко – народна артистка України, лауреат національної премії ім.Т.Г.Шевченка, кавалер ордена Княгині Ольги, медалі «Золота фортуна», лауреат багатьох міжнародних конкурсів. Її ім'я занесене в енциклопедію «Видатні співаки України», альманах «Видатні люди України», в енциклопедичний довідник «Полтавщина».

Пам'ятаю щасливу зустріч з нею під час передачі по республіканському радію, підготовлену редактором – незабутньою Зоєю Коробовою. Передача була про полтавця В.І.Опенька, тож на неї запросили і Людмилу Юрченко та сина Василя Опенька – Володимира, тоді ще студента Київської консерваторії. Передача викликала захоплюючі відгуки слухачів, і пам'ятаю, як після хвороби Коробової, коли та знову вийшла на роботу й хотіла повторити передачу про Василя Опенька, її вразила звістка, що плівку із записом...розмагнітили. На жаль, рукописного матеріалу не збереглося, і зараз, користуючись знаковою подією – 70-річчям від дня народження Людмили Володимирівни, мені пощастило з нею поспілкуватися, нагадавши їй про ту далеку зустріч.

Додаток Б.

Запрошення Вченої ради інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії на Ювілейний вечір М.В. Микиші.

Вчена Рада Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР, Президія Українського Театрального товариства, Художня Рада Державного академічного театру опери та балету ім. Т. Г. Шевченка, Правління Будинку культури заводу ім. В. І. ЛЕНІНА („АРСЕНАЛ“).

ШАНОВНИЙ ТОВАРИШУ
Опенько В. І.

Запрошуємо Вас взяти участь у поширеному засіданні, присвяченому 50-річчю творчої діяльності видатного українського радянського артиста-співача та громадського діяча професора Михайла Венедиктовича М И К И Ш І

Засідання відбудеться 10 червня 1960 р. в Будинку культури заводу ім. В. І. Леніна („Арсенал“) (вул. Московська, 3). Початок о 19 годині.

ПРОГРАМА:

1. Вступне слово академіка М. Т. Рильського.
2. Творчий шлях М. В. МИКИШІ.
Доповідач кандидат мистецтвознавчих наук Л. Б. Архімович.
3. Виступи діячів культури та робітників.
4. К О Н Ц Е Р Т.

Також запроваджувалося брані на 45-літнє Микши. На стільки брані унікальні, погали і не втрачено. Це все на пам'ять.

ЗАПРОШЕННЯ

м. Київ
1960 р.

*Приватний архів Г.Я. Опенько

Додаток Б 1.

Василь Іванович со своїми сестрами и племянником Володей

*Приватний архів Г.Я. Опенько.

Сімейні фотографії

*Приватний архів Г.Я. Опенько.

В.І. Опенько з концертмейстером О.В. Єрмолаєвою.

*Приватний архів Г.Я. Опенько.

Малюнки В.І. Опенька.

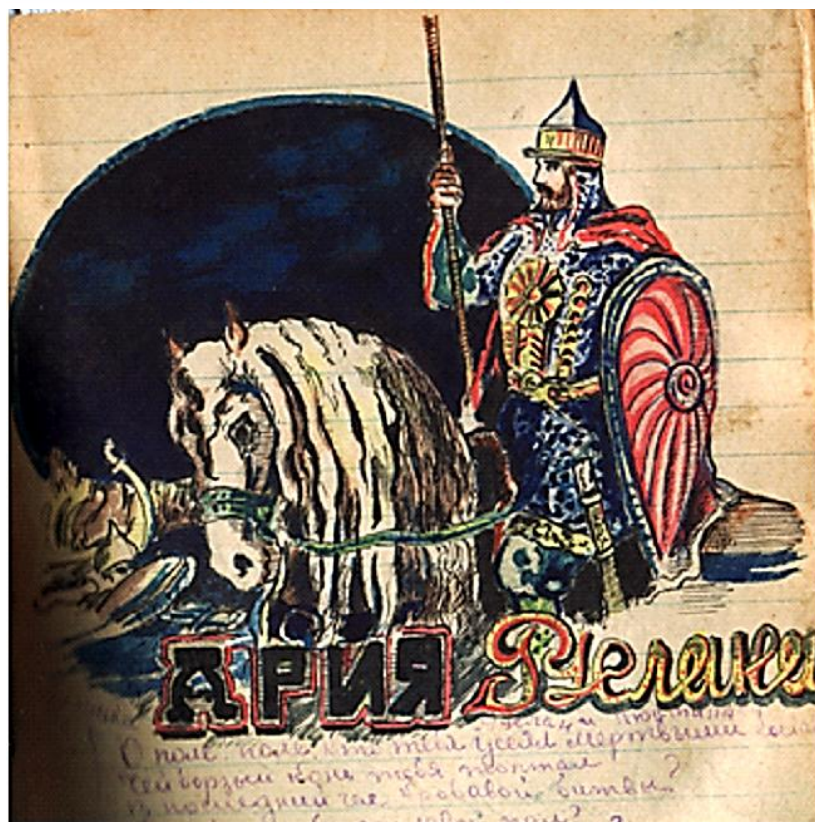
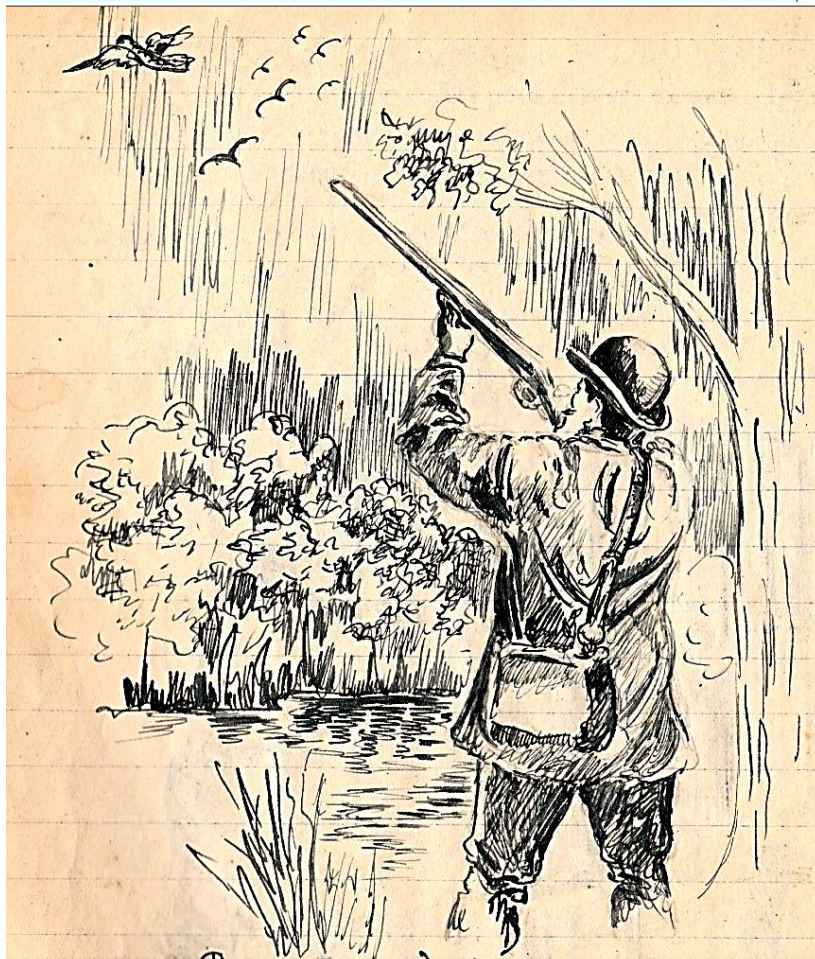
Васильй Іванович Опенько. Ілюстрація к арин князя Ігоря

Розповідь Лоенгріна.

*Приватний архів Г.Я. Опенько.

Василий Иванович Опенько. Иллюстрация к арии Руслана

*Приватний архів Г.Я. Опенько.

Додаток Б 5.
Сценічні образи В.І. Опенька.

Василий Опенько - Возный в опере "Наталка Полтавка"

Василий Опенько - Ленский ("Эгений Онегин")

*Приватний архів Г.Я. Опенько.

Додаток В.

Музичний вечір пам'яті Василя Опенька

У великій виставковій залі галереї мистецтв відбудеться музичний вечір пам'яті Василя Опенька - викладача вокалу Полтавського музичного училища імені М. Лисенка.

У концерті з нагоди 90-річчя від дня народження видатного музичного педагога візьмуть участь:

Володимир Опенько - соліст Київської опери

Олена Вишнеvsька - солістка Одеської опери

Вхід вільний. ЧЕКАЄМО !!!

Початок: 6 лютого 2014 о 18:00.

Шановний (а) _____
Запрошуємо Вас на
Вечір класичної вокальної
музики, присвячений
95-літтю з дня народження
Василя Івановича Опенька

Вечір відбудеться 6 лютого
2014 року
о 17.00. у Великій залі
Полтавського художнього
музею імені Миколи Ярошенка

Управління культури
Виконавчий комітет Полтавської міської ради
Полтавський художній музей імені Миколи Ярошенка

Запрошення
“BELL CANTO”
У концерті беруть участь:
Заслужений артист України, Заслужена артистка України,
соліст Національної опери солістка Одеської опери
Володимир Опенько **Олена Вишнеvsька**

6 лютого 2014 року
Вечір класичної вокальної
музики, присвячений
95-літтю з дня народження
Василя Івановича Опенька

Початок о 17.00. Вхід вільний

Режим доступу : <https://vk.com/event65831915>

Про село Підколоднівку

ПОДКОЛОДНОВКА (первоначальное название - Подколодовка), село Богучарского района. Основано в 1720-е годы на левом берегу реки Дон, у озера Черкасское. Находится в 12 километрах от города Богучара. Входило в состав Богучарского уезда.

Население: 1 503 (1859), 2 408 (1900), 1 787 (1926), 1 628 (2007), 1 576 (2011).

Уроженцами села Подколодновка являются Андрей Владимирович Бубликов, Виктор Александрович Кравцов, Василий Иванович Опенько, Никанор Трофимович Рубцов. В селе Подколодновка провёл детство Владимир Александрович Струнников.

Режим доступу : <https://vrnguide.ru/t-admin/bogucharskij-district/selo-podkolodnovka.html>

ХРОНІКА КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ ПОЛТАВЩИНИ

(оглядова довідка за матеріалами преси за лютий 2009 року)

Театрально-концертне життя. У Полтавському музичному училищі імені Миколи Лисенка відбулося чергове засідання Слов'янського клубу – вечір «Майстер Маргарита», присвячений творчості артистки Полтавського обласного академічного музично-драматичного театру імені М.В.Гоголя Маргарити Томм. Ще одне засідання Клубу було присвячене 90-річчю першого лауреата премії імені В.Г.Короленка, колишньому директорові літера У Полтавській галереї мистецтв відбувся вечір пам'яті викладача Полтавського музичного училища імені Миколи Лисенка Василя Івановича Опенька; у заході взяли участь – камерний хор імені Павла Лиманського «Гілея», аматорські вокальні колективи Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г.Короленка та вихованка дитячої музичної школи №3, юна піаністка Оксана Опошнян.

Режим доступу: http://www.library.pl.ua/news/kulturne_zhittja_poltavshini/hronika/liutiy

АРХІВ НОВИН

У Галереї мистецтв пройшов вечір пам'яті видатного викладача Полтавського музучилища Василя Опенька. Василь Опенько дав світові 44 співаки, які стали провідними солістами оперних театрів світу. Викладач вокалу, який останні 20 років свого життя викладав у Полтавському музичному училищі, цими днями святкував би свій 90-річний ювілей.

У Галереї мистецтв пройшов вечір пам'яті Василя Опенька. Цими днями викладачу вокалу Полтавського музичного училища мало б виповнитися 90 років. /Ірина Цебрій, дочка Василя Опенька, викладач ПНПУ імені В.Г Короленка 6 лютого – це День його народження. Це був такий день, коли традиційно з'їжджалися його учні, які вже навчалися у консерваторіях, учні з музичного училища. Обов'язково сходилися всі, знали, коли приходити, навіть не було як такої домовленості/ Пані Ірина розповідає, що родина не хотіла ламати традицію та вирішила збиратися й після смерті Василя Івановича. У Художньому музеї цього дня – чимало гостей. Одні особисто знали викладача, були його учнями чи знайомими, інші просто шанували його творчість. Та всіх об'єднує одне – любов до якісної класичної музики та гарного вокалу. /Олександр Лахно, прийшов на вечір пам'яті Василя Опенька На запрошення дочки ювіляра. Ірини Василівни Цебрій – вона моя колега по роботі. Ну і отримавши запрошення, звичайно ж, не міг відмовитися від такого свята/ /Олена Вишневіська, прийшла на вечір пам'яті Василя Опенька Просто для розвитку, мені захотілося познайомитися поближче з цією музикою/ /Ольга Тімошенко, прийшла на вечір пам'яті Василя Опенька Мене цікавить гарна музика, класична, і виконання, гарний вокал. Не 2 притопа 3 прихлопа, а щось вагоме, фундаментальне, тому я тут/ Василь Опенько прожив непросте життя: отримав дві середні та дві вищі освіти. Пройшов війну. Виживав у післявоєнні роки. Якби міг прожити його заново, розповідає спогади батька донька Ірина, хотів би ще більше часу приділяти улюбленій справі – вокалу. Останні 20 років свого життя пан Василь Опенько викладав у Полтавському музичному училищі. /Ірина Цебрій, дочка Василя Опенька, викладач ПНПУ імені В.Г Короленка Він дав світові 44 співаки, які стали провідними солістами оперних театрів світу/ Одним з його учнів був і рідний син Володимир Опенько, який сьогодні є солістом Національної опери України.

Альона В'язнікова

Режим доступу: <http://misto-tv.poltava.ua/news/novini/u-galereyi-mistetstv->

Додаток Е

Марцинківський Олег Олександрович

Естрадний співак (тенор), композитор. Заслужений артист України (1996). Народний артист України (2010). Лауреат Всеукраїнського конкурсу вокалістів (Київ, 1985)

Марцинківський Олег Олександрович народився 2 липня 1949 року у Полтаві. З дитячих років мріяв співати, тому по закінченню школи вступив до Полтавського музичного училища (спів і хорове диригування викладали В. Опенько та Г.Карчевська). У

1970 році при Полтавському міському будинку культури Олег Марцинківський створює ансамбль «Оksamит». Далі навчається вокалу та композиції в Кишинівській консерваторії (сольний спів – клас А. Азрікана). По закінченню консерваторії (1977 р.) впродовж двох років працює солістом естрадно-симфонічного оркестру радіо та телебачення Молдови.

Протягом 1979 – 1980 років Олег Марцинківський – соліст ВІА «Збруч» Тернопільської обласної філармонії. А вже 1980 року у Тернопільській обласній філармонії композитор створює фольклорний ансамбль «Медобори», що швидко набув популярності в Україні та за її межами.

З 1984 року Олег Марцинківський розпочинає сольну кар'єру. Працює солістом-вокалістом Укрконцерту та створює багато цікавих сольних програм («Історія кобзарства в Україні», «Класичний український романс», «Пісні народів світу»...). Співак багато гастролює по Україні та за її межами, бере участь у Міжнародних фестивалях та творчих конференціях (Канада, Німеччина, Великобританія, США, Франція, Литва, Росія). За проведені творчі зустрічі та концерти (понад 500) у зоні лиха (Чорнобильська АЕС) був нагороджений Почесним знаком Міністерства культури та отримав статус

ліквідатора аварії. Згодом вийшли у світ альбоми – «Я люблю тільки Вас», «Райські яблука».

У 1992 року Олег Марцинківський стає солістом творчої організації «Київщина». 1996 року Указом Президента України Олегу Марцинківському присвоєно почесне звання «Заслужений артист України». З 2002 року викладає у Національному університеті культури та мистецтв на кафедрі естрадного співу. З 2004 року співак є організатором і учасником Київського міського Клубу сімейних зустрічей «Теплий дім», соціальної мистецької програми «Дорога до храму душі», Всеукраїнського фестивалю творчості «Повір у себе»...

2005 року Олег Марцинківський зібрав новий склад «Медоборів» та презентував своїм шанувальникам новий мистецький проект-ренесанс «Три дороги»... З 2007 року Олег Марцинківський – голова журі і член виконавчої дирекції Міжнародного конкурсу-фестивалю дитячої та юнацької творчості «Всі ми діти твої, Україно!» У 2008 р. було презентовано черговий компакт-диск «Мої мелодії». У листопаді 2009 року на екрани вийшов документальний фільм про творчість Олега Марцинківського «Без маски». Він є одним із засновників Міжнародної освітньо-культурної Асоціації, ініціатором і організатором її мистецьких і соціальних програм. Указом президента України від 20.09.2010 р. Олегу Марцинківському присвоєно Почесне звання «Народний артист України». Зараз співак живе і працює у м. Києві.

Режим доступу: <http://medobor.com/index.php?hl=ua&idd=d0d8691ea29cf8bb280280f6c6a27120>

Калайда Андрій Савович

Ретро-галерея "Лица эстрады"

Певцы России

Режим доступа : http://retro-gallery.narod.ru/pages/vocal_k.html

Репертуар ансамбля "Скоморохи"

Солисты:

Андрей Калайда (тенор)

Русские народные песни:

1. Вечерний звон (обработка К. Шаханова)
2. Заложу я тройку борзых
3. Вот мчится тройка почтовая
4. Кабы Волга-матушка (инструментовка А. Абакшонка)
5. Коробейники (обработка А. Абакшонка)
6. Однозвучно гремит колокольчик (обработка А. Абакшонка)
7. К яру

Казачьи народные песни:

8. Ой, скакал казак
9. Казаки лихие
10. Казачья песня
11. Любо, братцы, любо

Украинские народные песни:

12. Гандзя

Режим доступа: <http://skomorokhi.narod.ru/repert.html>

Вишневская Елена Ивановна

старший преподаватель Одесской консерватории

Вишневская Елена Ивановна родилась в г. Полтаве. Начала заниматься музыкой с 6 лет в музыкальной школе по классу фортепиано. В школьные годы неоднократно участвовала в конкурсах самодеятельности и в школьных праздниках, параллельно начала заниматься вокалом у Опенько В.И.

В 1991 году поступила в Одесскую государственную консерваторию имени А. В. Неждановой на факультет сольного пения в класс преподавателя Алисы Варткесовны Джамагорцян. Будучи студенткой принимала участие в Международных конкурсах: *лауреат I премии* на конкурсе имени А. Дворжака в Карловых Варах; *II премия* на конкурсе имени С. Монюшко (Варшава, 1997); *лауреат III премии* на конкурсе имени Хариклеи Дарклее (Румыния, 2004).

Режим доступа:

http://odma.edu.ua/rus/structure/faculties/vocal_and_choral_faculty/solo_singing/vishnevskaya_elena

30 июня 2014 года, в понедельник в 19.00 в Рахманиновском зале Московской Государственной Консерватории имени П.И. Чайковского состоится концерт “Итальянская камерная музыка от Верди до Тоски”.

Исполнители:

Ирина ПЕРЕРВА (меццо-сопрано).

Партия фортепиано – Антонина КАДОБНОВА.

Режим доступа :

<http://www.classicalmusicnews.ru/anons/irina-pererva-dast-koncert-v-moskve-s-programmoiy-ot-verdi-do-toski/>

Майстер-клас від маестро баритона

Дата: 06.02.2015 |

Нещодавно в нашому університеті відбувся майстер-клас заслуженого артиста України, соліста Національної опери України та викладача із сольного співу Володимира Васильовича Опенька!

Володимир Васильович – син видатного полтавського педагога і вокаліста В.І.Опенька, серед учениць якого народна артистка України Л. Юрченко. Закінчив Національну музичну академію України ім. П.І.Чайковського (1997, клас народного артиста СРСР, професора А.Ю. Мокренка). З 1989 по 1996 рр. – співав в Ансамблі пісні й танцю Збройних Сил України. З 1996 – соліст Національної опери України.

Серед партій Маестро – найвідоміші світові оперні ролі: Онегін, Єлецький («Євгеній Онегін», «Пікова дама» П.Чайковського), Князь Ігор в однойменній опері О.Бородіна, Ріголетто, граф ді Луна, Макбет, Жорж Жермон («Ріголетто», «Трубадур», «Макбет», «Травіата» Дж. Верді), Фігаро («Севільський цирульник» Дж. Россіні), Ескамільо («Кармен» Ж. Бізе), Шарплес, Мандарин («Мадам Баттерфляй», «Турандот» Дж.

Пуччіні), Сільвіо («Паяци» Р. Леонкавалло), Меркуціо, Паріс («Ромео і Джульєтта» Ш. Гуно), Граф Робінзон («Таємний шлюб» Д. Чімарози, Андрій Болконський («Війна і мир» С. Прокоф'єва).

Пан Володимир – володар голосу широкого діапазону, неповторного оксамитового тембру, особливо у верхньому регістрі. За оцінкою музичних і театральних критиків, співак вирізняється темпераментною акторською грою, що дозволяє йому блискуче розкривати образи класичного та сучасного оперного репертуару.

На початку майстер-класу Володимир Васильович розповів про працю у провідних оперних театрах Голландії, Бельгії, Польщі та гастрольні подорожі Францією, Німеччиною, Швейцарією, Бельгією, Словенією, Канадою. А далі був живий спів і живе спілкування – Маестро працював зі студентами – вокалістами, ділився з ними секретами вокальної і сценічної майстерності, радив певні вокальні вправи на розвиток дихання, діапазону й дикції молодих співаків. Також п. Володимир повідав і про свого батька – відомого українського педагога з вокалу, про його методику роботи із співаками-початківцями, про деякі педагогічні принципи навчання співу і практично демонстрував різноманітні вокальні вправи.

Студенти-музиканти Факультету музичного мистецтва КНУКіМ із захопленням слухали гостя, конспектували практичні поради та охоче повторювали за ним вокальні вправи, із цікавістю спілкувалися, фотографувалися, обмінювалися враженнями.

Дякуємо шановному Маестро, бажаємо переможного подолання нових творчих вершин, здійснення музичних планів і чекаємо на нові майстер-класи в рамках «Мистецьких зустрічей ФММ КНУКіМ»!

Режим доступу: <http://knukim.edu.ua/novunu/mayster-klas-vid-maestro-baritona/>

Додаток Е 5.

Микола Дячок, соліст Воронежського оперного театру.

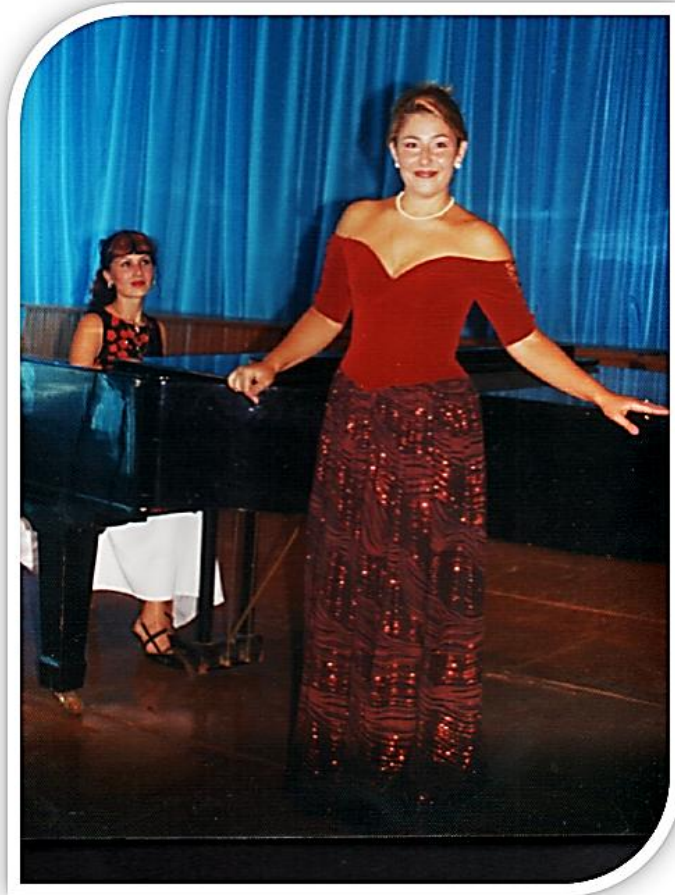
Департамент культуры Воронежской области

Воронежский государственный
ТЕАТР ОПЕРЫ И БАЛЕТА

Режим доступу : <http://www.theatre-vrn.ru/persona/opernaya-truppa/>

Додаток Е 6.

Губіна Олена Євгеніївна (театр Бориса Покровського, Москва).

Режим доступу: <http://www.novayaopera.ru/>

Додаток Е 7.

Ганна Хижко

Приєднуйтеся до нашої великої родини
Полтавського міського Будинку культури!
Творчий центр Наталії Май запрошує до своєї
співочої родини.

Прослуховування проводять викладачі з
вокалу **Хижко Анна Юріївна** (тел. 050-638-07-28)
та Ольховик Світлана Вікторівна (тел. 099-482-94-
70).

І нехай душа співає! Вчись у нас – здивуй глядача!

Режим доступу: <http://mbk-poltava.org.ua/afisha /1439807488.html>

Додаток Ж.

Енциклопедія сучасної України.

ЛУК'ЯНОВА Лариса Георгіївна (06. 12. 1951, м. Зіньків Полтав. обл.) – співачка (сопрано), педагог. Засл. арт. України (1996). Закін. Полтав. муз. уч-ще (1972; кл. В. Ємець, В. Опенько), Київ. консерваторію (1977; кл. Є. Чавдар). Відтоді працювала у Волин. ім. Т. Шевченка (Луцьк, до 1981), Полтав. ім. М. Гоголя (1981–86) муз.-драм. театрах; викл. вокалу Полтав. муз. уч-ща (від 1986); водночас солістка ансамблю нар. музики «Карусель» О. Чухрая (Полтава, 1981–2006). У репертуарі – арії з опер, романси, укр. нар. пісні та твори сучас. композиторів.

Партії: Уляна («Сватання на Гончарівці» за Г. Квіткою-Основ'яненком), Наталка («Наталка Полтавка» М. Лисенка), Панночка («Майська ніч» М. Римського-Корсакова).

Літ.: Буцька Н. Лариса Лук'янова – золотий голос України // Буцька Н. Полтавці: від «Я» до «Ми». П., 2014.

Режим доступу : http://esu.com.ua/search_articles.php?id=50501

Додаток Ж 1.

Георгій Вигодський, Єрусалимська опера

Иерусалимский дневник

«Сегодня – первый день нашего выступления в рамках «Фестиваля Израиля» - продолжает Светлана,- Свое искусство покажут ансамбль "Фантазия" - Михаил Бендиков композитор, певец, Борис Бендиков - труба, Сема Бендиков- кларнет, Рената Ладыга - сопрано, Натан Чернацкий - клавишные, Аня Корхин - фортепиано. Трио "Маэстро"- Владимир Старосельский – балалайка, Валерий Аксенов – баян, Михаил Гайсинский – баритон. Трио "Backfying Bird" - Алина Кетлин - скрипка, Аня Йофе - скрипка, Александр Гамбург-гитара .Дуэт "Колосья"- Галина Абрашкова - сопрано, Виктор Аруткин - баян. Дуэт Владимир Двоскин-саксофон и Аркадий Винарский - скрипка. На следующей неделе присоединятся трио "Классикаль" - Марина Ерецкая - ф-но, Элина Яновицкая - скрипка, **Георгий Выгодский** - баритон. Трио "Ретро"-

Ирина Шеврова-аккордеон, Анатолий Шевров - баян, Лариса Азанова - сопрано. Трио "Дивертисмент" -Константин Кейтлин -кларнет, Ольга Кейтлина флейта. -

Наталья Ротенберг

Режим доступу : <http://www.liveinternet.ru/journalshowcomments.php?jpostid=40776472&journalid=1655276&go=prev&categ=0>

Опарина Елена Васильевна, певица, солистка оперы (меццо-сопрано).

Опарина Елена Васильевна (15.10.1946, пгт. Смирных Сахалинской обл.), певица, солистка оперы (меццо-сопрано). Засл. работник культуры РФ (1995), проф. Окончила Харьковский ин-т искусств им. И. П. Котляревского (1974). В 1964-1966 гг. работала преподавателем музыки в г. Полтаве, одновременно начав систематические занятия пением (по классу вокала у В.И.Опенько). Вся профессиональная деятельность по окончании вуза протекала в г. Перми. С нояб. 1974 г. - солистка Перм. академического театра оперы и балета. Лучшие партии: Басманов, Графиня, Няня («Опричник», «Пиковая дама», «Евгений Онегин» Чайковского), Весна («Снегурочка» Римского-Корсакова), Ефросинья («Семья Тараса» Кабалевского), Сузуки («Мадам Баттерфлай» Пуччини), Эмилия («Отелло» Верди). Обладая ровным и наполненным голосом красивого тембра, проявила профессионализм, трудолюбие и преданность делу, умение создавать гармоничные и глубокие образы. За 30 лет работы спела более 60 партий практически во всех спектаклях репертуара театра, участвовала более чем в 580 концертах, гастролировала с театром во многих городах, записывалась на радио и телевидении. Незаурядные педагогические и организаторские способности раскрылись на преподавательской работе в Перм. государственном ин-те искусства и культуры: преподает, является первой заведующей кафедрой сольного пения.

Режим доступа : http://enc.permculture.ru/showObject.do?object=1804133904&viewMode=D_1803401872&link=1

Листи В.І. Опенька та сторінка авторського каталогу співаків.

Здравствуй, мой дорогой,
 мой бесценный, любимый,
 в крестика Оленка!
 Возроп тебе здроважка, куро-
 тия чора і забав в детскому
 садике и дома, все время кастро-
 ван!
 Как я по тебе соскучился, мой
 чинчик, мое сокровище!
 Може твою дедулю Вася и
 поправит, и скоро тебе
 увидит!
 Передавай Союзной правит
 маме, маме, бабуле Тале, бабу-
 ле Пале, дедуле Вите и Юру,
 Вовочке!
 Крепко, крепко тебя целую -
 мой дедушка Вася!

P.S. Дорогая Тая!
 Вроде дела идут не так плохо,
 тору, тору, тору!!! не слышишь де-
 хому уже по всему коридору!
 Меню за меня Юру, Виталию,
 Вову.
 Союзной правит он Алек-
 сандре Уваровне (ему кажется
 лучше) и ее маме, он Кеминский
 Мези Там - она не забывает
 обо мне.
 Ваш муж и отец Вова

Домицетти - езека Флора
 ("Любимые на версту")
 Стефан 3. Б. Джинов
 и Локко 4. Ф. Маркони
 и Кет 5. П. Доминго.
 Меропламанто 7. К. Пучежников.
 Сола Ваченко 8. Ф. Бергомини
 Круши 10. П. Дворецкий.
 Виенка Локко смотр
 лаятин 4. И. Татарженский
 Саторский 5. А. Островский.
 Гликс
 П. Зейковский Хотел да ведное слово
 Ковский 3. А. Жаган
 Мешев 4. Ф. Гликс.
 К. Р. Корсаков - Камбальная Волехови
 ("Садки")
 улкад 3. 4. Тужетов
 епарова 3. 5. Барсова В.
 лейничев 6. Казаньва К.
 Д. Верди "Луиза Миллер"
 тиче А. 4. Родольфо
 мичко П. 3. М. Тибс
 Лунтону 4. К. Каррера.
 6. Ф. Петров

*Приватний архів Г.Я. Опенько.

Опенько В.В., Цебрій І.В.
Вокально-педагогічна школа Василя Івановича Опенька (1924-1991) : методичний посібник для студентів закладів мистецького спрямування. – В.В. Опенько, І.В. Цебрій, Полтава : “Формат+”, 2016. – 56 с.

В оформленні використані матеріали приватних та електронних архівів.

Цебрій Ірина Василівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка;

Опенько Володимир Васильович, заслужений артист України, доцент кафедри фольклористики, народнопісенного виконавства та хорового мистецтва Київського національного університету культури і мистецтв.

Підписано до друку 19.09.2016 р.

Папір офсетний. Друк трафаретний.

Ум. друк. арк. 4,0. Наклад 100 прим.

Зам. № 821

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції

Серія ДК №3921 від 01.07.2013 р.